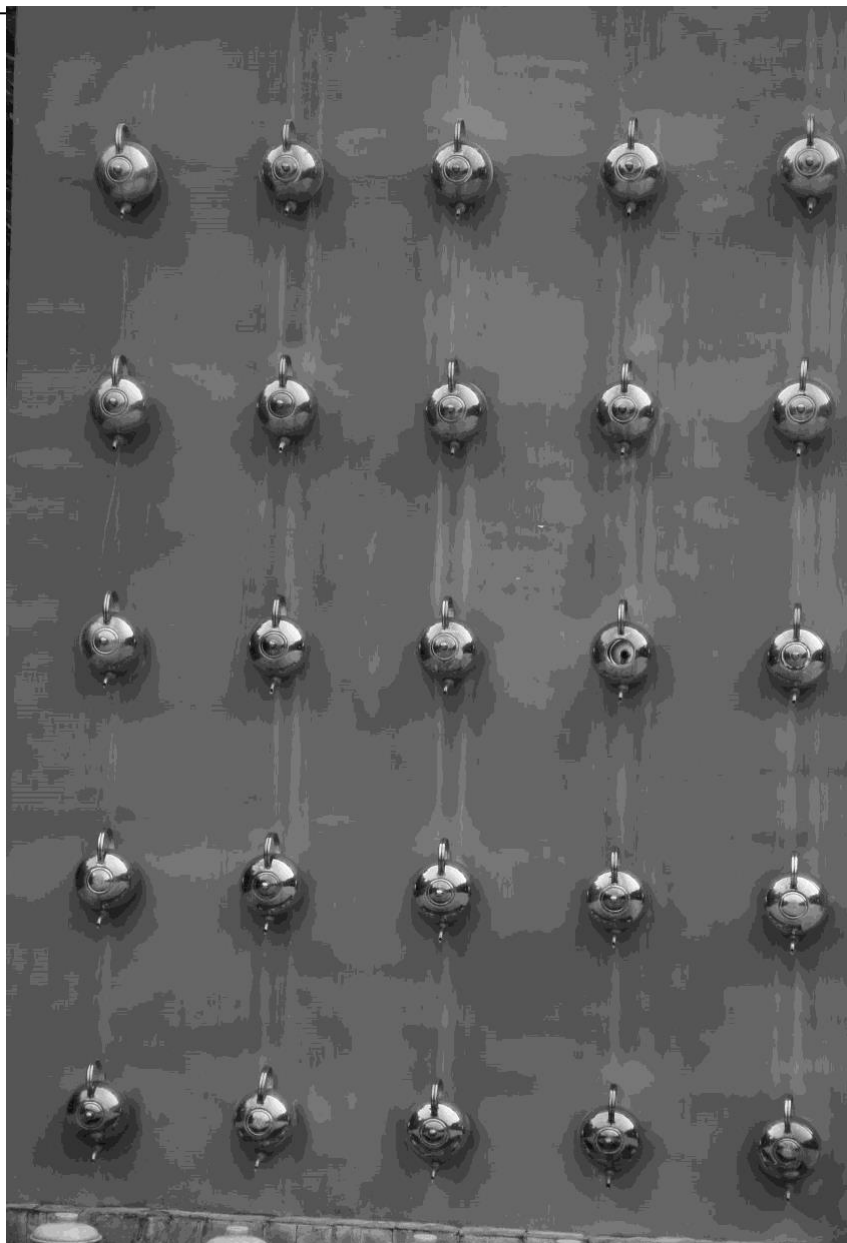

ISSN 2657-3318

MONITOR CHINY-BAŁKANY

PAŹDZIERNIK 2019

„Monitor Chiny-Bałkany” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualnymi stosunkami bilateralnymi państw Półwyspu Bałkańskiego z Chinami ze szczególnym naciskiem na współpracę w ramach formatu 17+1 oraz inicjatywy Pasa i Szlaku. Monitor opracował mgr Przemysław Ciborek – młodszy analityk Ośrodka Spraw Azjatyckich.

MONITOR CHINY-BAŁKANY

PAŹDZIERNIK 2019

3 października: ekstradycja rumuńskiego nauczyciela akademickiego skazanego na 8 lat więzienia w Chinach. Kontrowersyjne zatrzymanie z 2014 r. wciąż elektryzuje rumuńską opinię publiczną. Marus Balo miał rzekomo dopuścić się przyjęcia 80 USD od obywatela Chin, nie wiedząc, że pieniądze pochodziły z popełnienia przestępstwa. Balo w 2016 r. został skazany na 8 lat więzienia na podstawie zeznań osoby, której rzekomo nigdy miał nie spotkać. Obecnie odbywa swą karę w Szanghaju. Strona rumuńska od lat procedowała proces ekstradycji swojego obywatela do kraju.

8 października: konferencja „Chiny + 17 Państw Europy Środkowo-Wschodniej” miała miejsce w Belgradzie. Podczas forum, serbski prezydent Aleksandar Vucić spotkał się z chińskim ministrem nauki i techniki Wang Zhigangiem. Vucić potwierdził, iż Wang zgodził się na utworzenie wspólnego centrum ds. innowacyjnych ekosystemów oraz sztucznej inteligencji. Protokół ustaleń w tej sprawie zostanie podpisany przy najbliższej wizycie Xi Jinpinga w Serbii. Ogółem przedstawiciele serbskiego rządu, firm oraz instytucji naukowych podpisali 12 umów o współpracy. Jedną z nich jest umowa z NetDragon Websoft Holdings w sprawie współpracy w zakresie utworzenia platform innowacyjnych.

8 października: rumuńskie seminarium nt. 70. rocznicy proklamacji ChRL w Bukareszcie. Viorel Isticioaia-Budura, reprezentant rumuńskiego MSZ ds. Azji podczas seminarium powiedział, iż obie strony powinny wprowadzać innowacyjne modele współpracy, aby tworzyć niedyskryminacyjne środowisko inwestycyjne w celu utworzenia zdrowego i zrównoważonego modelu współpracy. Isticioaia-Budura odniósł się również do kwestii współpracy UE-ChRL, wzywając do wspierania multilateralizmu, wolnego handlu i globalizacji w perspektywie strategicznej i długoterminowej.

8 października: greckie owoce trafią na chiński rynek. Z informacji przekazanych przez rzecznika Incofruit Hellas, greckie wiśnie, śliwki, brzoskwinie, nektarynki i morele powinny trafić na

GRECJA ZGADZA NA CZĘŚCIOWĄ MODERNIZACJĘ PORTU W PIREUSIE

Pomimo odrzucenia jednej trzeciej z planów inwestycyjnych firmy COSCO w grec-kim porcie, taki rozwój sprawy należy odczytywać jako sukces chińskiej firmy.

Dodatkową okolicznością w tym względzie jest fakt, iż decyzja o przyznaniu zgody na rozbudowę portu zapadła niecały

tydzień po wizycie amerykańskiego sekretarza stanu Mike'a Pompeo w Atenach, który w wielokrotnie ostrzegął przed rosnącymi chińskimi wpływami w kraju.

chiński rynek w 2020 r. Obecnie Grecja jest eksporterem owoców kiwi, w tym roku dopuszczając 3500 ton tego owocu na rynek chiński.

9 października: Serbia i Chiny powołają spółkę joint venture w celu utworzenia parku przemysłowego w Belgradzie. Szacowana wartość budowy niniejszego parku wynosi 300 mln EUR. Według zapewnień, będzie to jeden z najnowocześniejszych parków przemysłowych w regionie Europy Środkowo-Wschodniej. Rozpoczęcie budowy zaplanowane zostało na pierwszy kwartał 2020 r. Według informacji przekazanych przez ministra bez teki Nenada Popovicia, budowa parku odbędzie się w trzech etapach – pierwsza ma mieć około 60 hektarów i ma obejmować międzynarodowe centrum handlowe oraz budynki administracyjne w tym kompleksowe centrum usługowe. Docelowo powierzchnia parku przemysłowego ma osiągnąć 330 hektarów.

11 października: Grecja godzi się na częściową modernizację portu w Pireusie. Pomimo odrzucenia jednej trzeciej z planów inwestycyjnych firmy COSCO w greckim porcie, taki rozwój sprawy należy odczytywać jako sukces chińskiej firmy. Dodatkową okolicznością, która potęguje osiągnięcie jest fakt, iż decyzja o przyznaniu zgody na rozbudowę portu zapadła niecały tydzień po wizycie amerykańskiego sekretarza stanu Mike'a Pompeo w Atenach, który w wielokrotnie ostrzegał przed rosnącymi chińskimi wpływami w kraju. Szacuje się, iż rozbudowa portu wyniesie ok. 670 mln USD. W ramach inwestycji zbudowane zostaną: port wycieczkowy, cztery hotele, terminal samochodowy oraz infrastruktura w najbliższej okolicy portu. Zablockowany przez rząd grecki został natomiast pomysł rozbudowy terminalu kontenerowego oraz poszerzenie terminalu samochodowego o pobliską Drapetsoneę.

13 października: Bułgarskie Ministerstwo Rolnictwa otrzymało pozwolenie na eksport produktów mlecznych do Chin. Według informacji przekazanych przez bułgarskie media, 10 bułgarskich producentów otrzymało zgodę Generalnej Administracji Celnej ChRL na wwóz produktów mlecznych do Chin. Przy tej okazji przekazano informację, iż strona bułgarska sprzedała obecnie 1321 produktów rolnych bezpośrednio klientom chińskim dzięki platformie e-commerce.

13 października: Zijin Mining w Serbii poniżej oczekiwań w 2019 r. Pomimo zwiększenia produkcji w porównaniu do roku ubiegłego, chińskiej firmie prawdopodobnie nie uda się osiągnąć celów wydobywania złota, miedzi oraz cynku założonych na 2019 r. Zijin spodziewa się wydobyć ok. 38,2 ton złota, co stanowi wzrost o 4,7% w porównaniu z rokiem ubiegłym (36,5 tony), niemniej poniżej ustanowionego na początku br. celu 40 ton. Produkcja miedzi wzrosła o 37,3% rdr, i osiągnie szacunkowo 342 tys. ton, niemniej poniżej celu 350 tys. ton; produkcja cynku wzrośnie o 34,2% do poziomu 373 tys. ton, (poniżej zakładanego celu 380 tys. ton).

14 października: spotkanie prezydenta Vucicia z delegacją Biura Politycznego KPCh. Serbski prezydent odbył spotkanie z Yang Xiaodu, członkiem Biura Politycznego KPCh. Jako szef partii rządzącej SNS, Vucic podkreślił gotowość współpracy w kwestii walki z korupcją oraz budowania wolnego od korupcji Nowego Pasa i Szlaku. Yang podczas wizyty w Serbii spotkał się również z serbską premier Aną Brnabic oraz Ivicą Daciciem będącym szefem Socjalistycznej Partii Serbii.

14 października: chińska agencja turystyczna zainteresowana budową hotelu w Czarnogórze. Agencja U-Tour jest zainteresowana budową 100-pokojowego hotelu w mieście Zabljak. Podczas spotkania czarnogórskiego premiera Dusko Markovicia z prezesem U-Tour Feng Binem, przedstawiciel strony chińskiej przekazał informację, iż obecnie w skali roku do Czarnogóry przybywa 50 tys. chińskich turystów i spodziewa się, iż ta liczba wzrośnie czterokrotnie w ciągu najbliższych 5 lat.

15 października: delegacja Chińskiego Stowarzyszenia Dyplomacji Publicznej z wizytą w Rumunii. Delegacja przewodzona przez wiceprezesa Stowarzyszenia Hu Zhengyue uczestniczyła w Forum Bukaresztańskim. Jeden z chińskich delegatów, prof. Jin Canrong wygłosił przemówienie dotyczące wojny handlowej, konfliktów i globalnego zarządzania. Na spotkaniu obecni byli również przedstawiciele Rumuńskiej Akademii Nauk oraz tamtejszego MSZ.

16 października: technologia Huawei wzbudza kontrowersje w Serbii. System monitoringu pozwalający na rozpoznawanie twarzy wprowadzony w Belgradzie przez firmę Huawei obejmuje 1000 kamer w 800 lokalizacjach. Były serbski komisarz ds. ochrony danych osobowych Radoljub Sabic stwierdził, iż taki system jest całkowicie niezgodny z prawem krajowym (zob. kom.).

17 października: plan współpracy gospodarczej na lata 2020-22 pomiędzy Chinami a Grecją. Podczas spotkania greckiego ministra rozwoju i inwestycji Adonisa Georgiadisa z wiceministrem handlu ChRL Yu Jianhua zostało podpisane porozumienie określające ramy współpracy gospodarczej na lata 2020-22. Wśród kluczowych obszarów współpracy wymienia się energetykę, transport, IT i telekomunikację, przemysł lekki, badania i rozwój a także usługi sektora finansowego.

18 października: chińsko-izraelskie konsorcjum przejmie bośniacką fabrykę aluminium. Fabryka aluminium „Alumnij” w Bośni i Hercegowinie, która z powodu problemów finansowych wstrzymała produkcję latem 2019 r., otrzymała ofertę przedstawioną przez inwestora. Konsorcjum przedstawiło swą ofertę na spotkaniu zorganizowanym przez rząd Federacji Bośni. Z doniesień medialnych wiadomo, iż oferta zawiera logiczny i ekspercki zestaw środków i działań, które w krótkoterminowej perspektywie pozwoliłoby na ponowne uruchomienie fabryki. Kontrpropozycją ma być propozycja dubajskiego Waqt Traded LLC, które również obyło wstępne rozmowy z zarządem fabryki aluminium. Według wcześniejszych doniesień, China Machinery

Engineering Corporation (CMEC) i brytyjska grupa przemysłowa Liberty House wyraziły zainteresowanie inwestycyjne fabryką aluminium w Mostarze.

22 października: COSCO rozwija swoją działalność w Chorwacji. Chińska firma uruchomiła nową usługę transportu intermodalnego łączącą chorwacki port w Rijece z krajami Europy Środkowej i Wschodniej. Nowa usługa w porcie kontenerowym Adriatic Gate obejmuje regularną linię morską Pireus-Rijeka oraz linie kolejowe Rijeka-Budapeszt-Rijeka oraz Rijeka-Belgrad-Rijeka. Dzięki nowej usłudze, COSCO oferuje 32-dniowy czas dostawy z wschodniej części Chin do Budapesztu oraz 28-dniowy czas dostawy z Chin południowych.

24 października: China Railway Express testuje nowe połączenie do Serbii. Skład który wyruszył z miasta Jinan (prow. Shandong) 24 września, miesiąc później dotarł na stację kolejową Novi Beograd (Nowy Belgrad). Pociąg pokonał trasę ok 10,5 tys. km przez Mongolię, Rosję, Białoruś, Polskę, Słowację i Węgry. W kontenerach przewieziono sprzęt o masie 500 ton, m.in. transformatory, kable, systemy zdalnego sterowania dla sieci a także inne podzespoły, które mają zostać użyte przy budowie połączenia kolejowego Belgrad-Budapeszt. Prezydent Aleksandar Vučić oraz wiceminister handlu ChRL Qian Keming uczestniczyli w ceremonii z okazji przyjazdu składu do Belgradu. Zarówno ze strony serbskiej jak i chińskiej nie potwierdzono informacji, czy relacja ta będzie miała charakter regularnego połączenia.

24 października: China Bankers Petroleum odpowiada na zarzuty w Albanii. Największy producent ropy w Albanii zaprzeczył, aby nadużywał swojej dominującej pozycji na rynku w następstwie zarzutów krajowej rafinerii Tosk Energij. Po inwestycjach o wartości 2,5 mld USD w pole naftowe Patos-Marinza, CBP produkuje obecnie 95% całości surowców paliwowych w kraju.

25 października: chińska inwestycja w rumuńskim sektorze rolnym. Adama Ltd., notowana na giełdzie papierów wartościowych w Shenzhen (wartość firmy 3,9 mld USD). dokonała zakupu 10% akcji Agricover, wiodącego rumuńskiego dystrybutora środków produkcji rolnej. Przedstawiciele firmy nie podali wartości transakcji do informacji publicznej.

26 października: chińsko-greckie porozumienie dot. lotnictwa cywilnego. Władze lotnictwa cywilnego obu państw podpisały protokół ustaleń, w którym określono techniczne warunki podwojenia bezpośrednich połączeń lotniczych między państwami. Protokół obejmuje nowy plan lotów, w tym wzrost liczby połączeń z 14 do 35 tygodniowo. Obie strony wyraziły chęć do poszerzenia współpracy a kolejne spotkanie zostało zaplanowane na styczeń 2020 r., w Pekinie.

26 października: były prezydent Bułgarii z wizytą w Guangzhou. Rosen Plevneliev podczas konferencji „Understanding China” w Guangzhou wyraził swój

optymizm w stosunku do rozwoju gospodarczego i społecznego ChRL. Wyraził również nadzieję na rozwój współpracy w ramach inicjatywy Pasa i Szlaku, podkreślając chęci i gotowość współpracy strony bułgarskiej. Według informacji przekazanych przez Plevnelieva, przedsiębiorstwa z Chin zainteresowane inwestycjami w rozbudowę elektrowni jądrowej weszły do ostatniej rundy selekcji i wyraża nadzieję, iż to właśnie chińskie przedsiębiorstwo będzie zakontraktowane do rozbudowy elektrowni w Belene.

28 października: Rumunia planuje zatrudnienia pracowników z Chin. Rumunia od kilku lat boryka się deficytem siły roboczej, jednak nie jest w stanie zapłacić wakatów rodzimą siłą roboczą. Jak donoszą media, proceder napływu ludności azjatyckiej (Chińczyków, Mongołów, Wietnamczyków) jest co raz bardziej widoczny, wywierając napięcia społeczne wśród obywateli. Z podobnym problemem w regionie mierzą się Węgry.

28 października: bułgarska delegacja w Hunanie. Bułgarski radca handlowy Stoian Nikolov oraz prezes chińsko-bułgarskiej izby handlowej Latchezar Dinev odbyli spotkania w z Departamentem Współpracy Międzynarodowej prowincji Hunan. Obie strony wyraziły gotowość do podpisania długoterminowego porozumienia w sprawie promocji gospodarki, handlu, kultury i turystyki.

29 października: ambasador ChRL w Rumunii Jiang Yu o stanie stosunków dwustronnych. Podczas oficjalnej wizyty w Gałaczu, chińska ambasador stwierdziła, iż istnieje ogromna przestrzeń i potencjał współpracy dwustronnej, przede wszystkim w handlu i inwestycjach. Jiang otwarcie przyznała, iż relacje gospodarcze między państwami są zacofane, porównując wartość współpracy ChRL z innymi państwami regionu, niemniej strona chińska pragnie zwiększyć udział importu rumuńskich produktów rolno-spożywczych do Państwa Środka.

29 października: Instytut Metaloznawstwa Bułgarskiej Akademii Nauk rozpoczyna współpracę z Chinami. W Ningbo doszło do podpisania porozumienia z Chińską Akademią Nauk z oddziałem w Ningbo w celu utworzenia Forum Transferu Technologii Nowych Materiałów. Porozumienie ma na celu eksplorację nowych technologii i materiałów w celu wspólnej promocji badań dla przedsiębiorstw i sektora usług. Platforma ta ma przyczynić się do dalszego rozwoju współpracy z Chinami w regionie EŚW.

31 października: elektrownia węglowa w bośniackiej Tuzli oczekuje na rozpoczęcie prac. Prace przygotowawcze do budowy nowego bloku węglowego Tuzla 7 o mocy 450 MW wywołały falę protestów organizacji pozarządowych. Za pożyczkę finansującą inwestycję w wysokości 614 mln EUR odpowiada chiński EXIM Bank (zob. kom.)

KOMENTARZ

Stosunki Waszyngtonu z Bukaresztem co raz widoczniej determinują poziomy współpracy chińsko-rumuńskiej. Najpoważniejszym zadaniem dla rumuńskiego prezydenta Klausa Iohannisa w przededniu wyborów prezydenckich jest konsolidacja strategicznego partnerstwa ze Stanami Zjednoczonymi. Wśród kluczowych kwestii będących przedmiotem dyskusji obu stron jest rozszerzenie współpracy w ramach NATO, przeciwdziałaniu wszelkich zagrożeń płynących ze strony FR a także działania antykorupcyjne czy stosunki gospodarcze. Szczególnie ważna dla strony amerykańskiej jest współpraca w ramach wcześniej wspomnianego NATO, gdzie kluczowymi kwestiami nadal pozostaje kwestia remilitaryzacji obszaru basenu Morza Czarnego a także uniknięcia zagrożeń w ramach infrastruktury krytycznej państwa – w tym uniknięcia współpracy z Huawei w ramach tworzenia rumuńskiej sieci 5G.

W ramach bezpieczeństwa energetycznego w Rumunii – z punktu widzenia USA – najbardziej palącą kwestią pozostaje niedoszłe przejęcie kazachskiego KazMunayGas (KMG) przez pogrążony obecnie w długach chiński konglomerat CEFC. Należy przypomnieć, iż KMG jest właścicielem rumuńskiej spółki naftowej Rompetrol oraz największej krajowej rafinerii Petromidia. Po zatrzymaniu prezesa CEFC, Ye Jianminga, temat zniknął z agendy stosunków rumuńsko-chińskich, jednak nie można wykluczyć scenariusza, w którym kolejny chiński potentat energetyczny zainteresuje się przejęciem kazachskiej spółki, który przyczyniłby się do wzrostu obecności ChRL na rumuńskim rynku energetycznym. W kontekście energetyki zwraca również uwagę brak zdecydowanej aktywności China General Nuclear Power (CGN) w ramach projektu rozbudowy elektrowni jądrowej Cernavoda. Procedowanie podpisanego w 2015 r. protokołu ustaleń między CGN a rumuńskim rządem dodatkowo komplikuje fakt, iż USA dokonało zatrzymania pracownika CGN pod zarzutem szpiegostwa przemysłowego. USA wciągnęło tym samym firmę na „czarną listę podmiotów gospodarczych”, w praktyce wykluczając udział CGN w pracach dotyczących energetyki jądrowej w sojuszniczej dla USA Rumunii.

Wprowadzenie technologii rozpoznawania twarzy w Belgradzie przez firmę Huawei powoduje wzrost niepokoju społecznych w całym państwie. Jest to konsekwencja porozumienia osiągniętego w maju br. pomiędzy ministrem Nebojsą Stefanoviciem a Zhao Kezhi, ustalono zakres współpracy dotyczącej bezpieczeństwa. Według władz lokalnych, wprowadzenie systemu ma przysłużyć się do ograniczenia przestępczości w serbskiej stolicy liczącej 2 mln mieszkańców. Według Rodoljuba Sabicia – byłego komisarza ds. ochrony danych osobowych, system jest wykorzystywany do monitorowania krytyków reżimu, co jest sprzeczne z prawem lokalnym. Według grup opozycyjnych wobec prezydenta Aleksandara Vucicia, policja ujawnia nagrania prorządowym mediom, które publikują wizerunki protestujących

osób wraz z ich tożsamością. Media donoszą o zdecydowanym spadku liczby osób uczestniczących w protestach przeciwko obecnemu establishmentowi z obawy na reperkusje.

Minister spraw wewnętrznych Serbii Nebojsa Stefanović unika bezpośrednich odpowiedzi na pytania obywateli i mediów. Protestujący ostatnio skupili się na braku transparentności procesu wprowadzania technologii na serbski rynek, oskarżając przedstawicieli resortu spraw wewnętrznych o nielegalne szpiegowanie obywateli. Na kilka tygodni przed rozpoczęciem działalności kamer i oprogramowania z Chin, Serbia wprowadziła krajową ustawę o ochronie danych osobowych, będącą kopią ogólnego unijnego rozporządzenia RODO, przyjętego przez Serbów w celu zapewnienia zgodności ze standardami UE. Kraj aspirujący do przystąpienia do UE musi zatem podjąć konieczne działania w dziedzinie ochrony porządku publicznego. Obecnie, działania serbskiego rządu budzą obawy unijnych urzędników, co może znacząco spowolnić proces akcesyjny bałkańskiego państwa do struktur Wspólnoty.

Przedstawiciele rządu USA twierdzą, iż chińskie władze państwowe mogą mieć dostęp do danych pozyskiwanych przez sprzęt firmy Huawei, narażając tym samym miliony ludzi na utratę prywatności. W rezultacie takiego stanowiska amerykańskiego rządu, wiele państw ponownie rozważa użycie technologii Huawei – zwłaszcza jeżeli chodzi o dostęp do infrastruktury teleinformatycznej opartej o działanie sieci 5G. Oprócz Belgradu, podobne systemy pochodzące z Chin znalazły zastosowanie w Turcji, Rosji, Ukrainie, Azerbejdżanie, Angoli, Laosie, Kazachstanie, Kenii, Ugandzie a także w kilku liberalnych demokracjach, m.in. we Francji, Niemczech czy Włoszech.

Plan rozpoczęcia rozbudowy elektrowni węglowej w Tuzli spotkała się z ostrą krytyką organizacji pozarządowych. Według polityków w BiH, projekt ten ma szansę stać się największą inwestycją powojenną w kraju. Według Denisa Žisko z Centrum Ekologii w Tuzli, projekt ten nie ma najmniejszego sensu ekonomicznego, porównując bośniacki projekt do czarnogórskiego projektu w Pljevlji, z którego ostatecznie zrezygnowano. Pippa Gallop z CEE Bankwatch Network dokonała kolejnego porównania, tym razem do projektu elektrowni węglowej w Šoštanj 6 w Słowenii, który zakończył się stratami finansowymi i zarzutami dla 10 osób o stosowanie praktyk korupcyjnych.

Kontrowersje w kwestii realizacji projektu budzi również postawa bośniackiego rządu wobec ostrzeżeń wystosowanych przez unijnego komisarza ds. rozszerzenia Wspólnoty. Chodzi tu o pożyczkę w wysokości 614 mln EUR udzielonej przez chiński EXIM Bank, która jest przedmiotem postępowania w sprawie uchybień zobowiązań państwowych wobec Traktatu o Wspólnocie Energetycznej państw członkowskich. Do wyżej wymienionych dochodzą również protesty lokalnych społeczności w trosce o emisje zanieczyszczeń i ochronę środowiska naturalnego.

Istnieje zatem duża szansa, iż kolejna finansowana przez Chiny inwestycja w regionie zostanie skutecznie zablokowana przez mechanizmy Unii Europejskiej.

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

